

Prof. dr hab. Marian Żukowski
Katedra Bankowości i Finansów
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Recenzja pracy doktorskiej Pana mgr Andrzeja Walitza

Wpływ zwiększenia wymogów kapitałowych na sektor bankowy w Polsce

Przedłożona do recenzji praca doktorska została przygotowana pod kierunkiem prof. SGH dr hab. Pawła Niedziółki w Kolegium Ekonomiczno-Społecznym Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Promotorem pomocniczym jest dr Marcin Mikołajczyk. Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych i zakończenia zawierającego wnioski. Zamieszczono w niej także bibliografię tradycyjną i zbiór adresów internetowych.

1. Metodologia badawcza

We *wstępie* Autor formułuje **problem badawczy**. Wynika on z przyjętych regulacji, celem których było „ograniczenie ryzyka wystąpienia kryzysu finansowego dzięki wzmocnieniu bazy kapitałowej w zakresie jej wielkości oraz jakości, poprawie współczynnika wypłacalności zapewniającego lepszą absorbcję ewentualnych strat, ograniczeniu dźwigni finansowej prowadzonej działalności bankowej oraz podwyższeniu płynności banków w krótkim i długim okresie. Działania te miały poprawić bezpieczeństwo funkcjonowania banków, systemowo poprawić poziom zaufania pomiędzy uczestnikami rynku pieniądza, a także ograniczyć koszty związane z upadłością pojedynczych instytucji.”

W pracy wyrażono **tezę badawczą** w następujący sposób: *”Zaostrzenie norm kapitałowych przyniosło wymierne korzyści dla sektora bankowego w Polsce w postaci zwiększenia stabilności i stopnia dywersyfikacji struktury źródeł jego finansowania oraz poprawy efektywności. Korzyści te przewyższyły koszty wdrażanych zmian”*. Potencjalne skutki przyjętych regulacji ulokowano na kilku poziomach: *Bezpośrednie i wewnętrzne, bezpośrednie i zewnętrzne, pośrednie i wewnętrzne oraz pośrednie i zewnętrzne.*

Dla potrzeb pracy sformułowano także cztery hipotezy pomocnicze:

1. *Zmiana struktury finansowania instytucji kredytowych zwiększyła bezpieczeństwo sektora bankowego w Polsce,*

2. *Banki zagrożone wystąpieniem niedoboru kapitału regulacyjnego zmniejszyły tempo wzrostu akcji kredytowej w porównaniu do pozostałych banków,*
3. *Banki poddane presji kapitałowej zmieniły strukturę aktywów, przez co ograniczyły poziom wymaganych funduszy własnych,*
4. *Pomimo zaostrzenia regulacji kapitałowych, efektywność sektora bankowego pozostała stabilna.*

Według przyjętych założeń, wpływ regulacji kapitałowych *Bazylei III* na sektor bankowy w Polsce przeanalizowano w grupie kilku wyodrębnionych w tym celu obszarów badawczych. Analizowano strumień kapitału bankowego płynącego z państw strefy euro do banków polskich, badano zmiany w kosztach kredytu i jego podaży, weryfikowano zmiany struktury bilansów banków oraz oceniano zmiany w efektywności pracy banków.

Dla realizacji celów naukowych przyjęto następujące **metody badawcze**; studia literatury, analiza aktów prawnych, analiza danych statystycznych, metody analizy porównawczej. Wykorzystano bazę danych Banku Rozliczeń Międzynarodowych a także bazy stosowane w pracach NBP, instytucji, która prowadzi badania dla potrzeb ustawowych banku centralnego. Dokonano analizy statystycznej szeregów, zastosowano analizę porównawczą. W pracy sprawnie wykorzystano metody graficznej prezentacji danych, co ułatwia postrzeganie i porównywanie występujących prawidłowości.

2. Struktura pracy

Przyjęty problem badawczy, sformułowany cel i zdefiniowana teza badawcza oraz postawione hipotezy pomocnicze zdeterminowały strukturę pracy.

W pierwszej części dysertacji Autor prezentuje źródła finansowania działalności bankowej. To dobry wybór, pozwalający pokazać jak ważne dla stabilności sektora bankowego i systemu finansowego ma kategoria kapitału własnego i kapitału obcego. Bardzo szczegółowo charakteryzuje strukturę kapitałów własnych. Obok regulacji prawnych wskazuje na aspekty rachunkowe, co ma bardzo istotne znaczenie dla badania. Syntetycznie pokazuje jaka jest struktura pasywów bankowych (kapitały własne i kapitały powierzone) na przykładzie polskiego sektora bankowego w 2013 roku. Zastanawia się nad optymalizacją poziomu kapitałów własnych w relacji do aktywów ważonych ryzykiem - w kontekście ewentualnych skutków kryzysu. Przytacza poglądy znanych autorytetów naukowych oraz wybitnych praktyków zajmujących wysokie stanowiska w sektorze finansowym,

kompetentnych w formułowaniu opinii. Wnioski jakie formułuje na koniec tej części pracy są trafne i uzasadnione. Dotyczą pozytywnego wpływu sekurytyzacji aktywów i rozwoju rynku bankowych papierów dłużnych dla zwiększenia stabilności i dywersyfikacji źródeł finansowania w sektorze bankowym.

Autor analizuje też regulacje prawne, ustanawiające wymogi kapitałowe sektora bankowego, opisuje zmiany jakie miały miejsce na przełomie XX i XXI wieku. Pokazuje w jaki sposób rósł w tym czasie sektor bankowy, jak zmieniało się zapotrzebowanie na alternatywne źródła finansowania potrzeb klientów banków, jak zmieniała się gospodarka i w jaki sposób zmieniały się ryzyka towarzyszące zmianom zachodzącym w otoczeniu. Szczególnie dotyczy to wymogów kapitałowych z tytułu regulacji *Bazylei I* oraz *Bazylei I – bis* a następnie Nowej Umowy Kapitałowej (*Bazylei II*). Po 2008 roku pojawiły się dodatkowe przesłanki dla zaostrzenia regulacji bankowych. Powstała *Bazylea 2.5* a następnie w 2013 roku *Bazylea III*. Dla potrzeb zapewnienia odporności systemu bankowego na ewentualne szoki i uniemożliwienia w konsekwencji zarażania realnej gospodarki, w funduszach bankowych został zdefiniowany „kapitał podstawowy najwyższej jakości”, gwarantujący wysoką sprawność absorpcji potencjalnych strat. Uruchomiono mechanizm nadzoru makro i mikroostrożnościowego, podjęto prace nad przygotowaniem *unii bankowej*, która ustabilizuje unijny sektor bankowy, ograniczy zagrożenia w strefie euro i w Unii Europejskiej, zagwarantuje restrukturyzację lub upadłość głównie znaczących banków i zabezpieczy interesy deponentów. Wiele miejsca poświęcono zmianom prawno-organizacyjnym w polskim systemie bankowym, zrealizowanym w kontekście przemian zachodzących w Unii Europejskiej.

Oddzielną część dysertacji poświęcono analizie europejskiego i polskiego sektora bankowego w świetle regulacji kapitałowych. Jest to istotne, ponieważ wdrożenie przez polskie banki zalecanych regulacji wymagało odpowiedniego podniesienia poziomu kapitałów własnych a w konsekwencji sfinansowania kosztów operacyjnych wdrażanych zmian. Jeżeli wcześniej policzono, że 40% pasywów w sektorze bankowym ma okres zapadalności poniżej jednego roku, to widać jak duża jest skala problemu, przed którą stanęły banki zmuszone „wydłużyć” pasywa pod względem ich zapadalności. Autor dostrzega, że sektor bankowy w Polsce okazał się bardziej odporny na kryzys finansowy niż ten sektor w rozwiniętych gospodarkach europejskich. W świetle wymagań według nowelizowanych regulacji kapitałowych, polski sektor bankowy prezentuje się bardzo dobrze, aczkolwiek w dużym stopniu jest on uzależniony kapitałowo od zagranicznych właścicieli. Ta sytuacja

może jednak budzić pewne refleksje co do ewentualnej możliwości destabilizacji polskiego sektora bankowego, szczególnie w przypadku trudności jakich mogą doświadczać banki europejskie.

W pracy Autor prezentuje również skutki regulacji kapitałowych dla gospodarki. Badał konsekwencje zaostrzenia norm kapitałowych w bankach dla odpływu zewnętrznych źródeł finansowania. Ma to istotne znaczenie dla zależności rozwoju akcji kredytowej od sytuacji kapitałowej w bankach polskich i zagranicznych. W tym celu przebadano bilanse 21 banków co dostarczyło wiarygodnych informacji badawczych. Badano także przesłanki i uwarunkowania wywołujące przepływy kapitałowe na rynku finansowym. Wnioski jakie sformułowano na tej podstawie brzmią: *„wiarygodne wydaje się być twierdzenie, iż wystąpiły inne czynniki, które spowodowały odpływ kapitału zagranicznego, w tym zwłaszcza z sektora bankowego”* (s. 165). Niektóre z tych czynników Autor wymienia, innych nie wyróżnia argumentując to ograniczeniami ram badawczych dysertacji. Interesujące dla potrzeb teorii nauki i praktyki badawczej jest badanie ceny kredytu oraz ograniczeń na rynku kredytowym w Polsce. Na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych można uznać, że realizowana w ostatnim czasie polityka kredytowa koreluje z postawioną tezą w dysertacji doktorskiej: wykazano, że regulacje kapitałowe umocniły bezpieczeństwo finansowania polskiego sektora bankowego.

W ostatniej części dysertacji analizowano efektywność banków działających w Polsce w świetle regulacji kapitałowych. Jest to ważne, ponieważ odpowiednia efektywność działalności banków, które przestrzegają zasad narzuconych regulacjami, daje ostatecznie oczekiwany efekt. Nie chodzi przecież o same regulacje które poprawią poziom bezpieczeństwa sektora bankowego ale o taką sytuację, kiedy regulacje zapewnią i bezpieczeństwo sektora bankowego i efektywność funkcjonowania banków. Sektor bankowy musi być bezpieczny ale też powinien być efektywny w swojej działalności. Jest to ważne także z punktu widzenia myśli naukowej dysertacji, kiedy to pisze (hipoteza s. 10), że *„pomimo zaostrzenia regulacji kapitałowych efektywność sektora bankowego pozostała stabilna”*. Autor skutecznie wykorzystał dla celów badawczych metody nieparametryczne, niezależne od rozkładu. Dokonał prezentacji wybranych badań nad efektywnością instytucji kredytowych w Polsce. W oparciu o analizę wskaźnikową przeprowadzono badania efektywnościowe w grupie 21 banków działających w Polsce, wyznaczając dla każdego z nich wskaźnik efektywności wyliczony na bazie miernika zagregowanego. Umożliwiło to sformułowanie wniosków, że polski sektor bankowy w badanym okresie charakteryzował się

wysokim poziomem rozwoju oraz jakości zarządzania, co dodatkowo potwierdzało trafność sformułowanej w dysertacji tezy badawczej.

Pracę zamyka zakończenie zawierające wnioski odnoszące się do naukowego charakteru prowadzonych badań teoretycznych i empirycznych.

3. Ocena merytoryczna

Przedłożona praca jest poświęcona ważnym problemom makro- i mikroekonomicznym, bezpośrednio związanym z ekonomią, szczególnie z finansami w obszarze funkcjonowania sektora bankowego w Polsce. Lokuje się w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie finanse.

Autor przekonująco uzasadnił wybór tematu badawczego, właściwie sformułował przedmiot pracy i trafnie postawił cele. Zastosował odpowiednie metody badawcze. Należy bardzo pozytywnie ocenić stronę metodologiczną pracy. Przyjęta struktura pracy jest logiczna i umożliwia konsekwentną realizację postawionego celu badawczego. Właściwie dobrano próbę badawczą w części empirycznej. Badania przeprowadzono na 21 bankach, co gwarantuje reprezentatywne wyniki i umożliwia wyciągnięcie wniosków uzasadnionych merytorycznie.

Analizując proces kształtowania się regulacji kapitałowych, polegających na zaostrzeniu norm kapitałowych w bankach, odnosi to do poprawy bezpieczeństwa funkcjonowania sektora bankowego i polepszaniu jego efektywności. Bada konsekwencje wywołane zmianami przepisów prawnych w Unii Europejskiej dla sektora bankowego w Polsce, zdominowanego przez kapitał zagraniczny. Zwraca uwagę na skutki, jakie dla sektora bankowego przyniosło ograniczenie akcji kredytowej, zmiana struktury aktywów i wpływ tego na poziom wymaganych funduszy własnych. Przedmiot badań ma istotne znaczenie dla teorii finansów. Docenić więc należy naukową zawartość dysertacji. Odnosi się to do jej pierwszej części, gdzie Autor obszernie zaprezentował znaczenie finansowania działalności gospodarczej przez banki. Zaprezentował wybrane poglądy polskich i zagranicznych ekonomistów. Analizując regulacje prawne ustanawiające wymogi kapitałowe Autor stworzył warunki dla prowadzenia badań empirycznych, które zrealizował w drugiej części pracy.

Cechą charakterystyczną prowadzonych badań jest konsekwentne przestrzeganie przyjętych założeń i podporządkowanie procesu badawczego sformułowanym założeniom metodologicznym. W dysertacji Autor prowadzi badania, które systematycznie nawiązują do

postawionej tezy i sformułowanych hipotez. Odpowiedni to uzasadniając, ocenia na ile wyniki prowadzonych badań potwierdzają postawione hipotezy a na ile od nich odbiegają.

Konkluzja

Zgodnie z wymaganiami zdefiniowanymi w *Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym* przedłożona do oceny **rozprawa doktorska** Pana mgr Andrzeja Walitza pt. „*Wpływ zwiększenia wymogów kapitałowych na sektor bankowy w Polsce*” przygotowywana pod opieką promotora i promotora pomocniczego, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego w dziedzinie *nauk ekonomicznych*. Dysertacja poświadcza bardzo dobrą wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie naukowej *finanse*, oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Przedłożona do oceny dysertacja doktorska Pana mgr Andrzeja Walitza jest pracą naukową spełniającą wszystkie wyżej wymienione wymagania dla rozpraw doktorskich i może zostać dopuszczona do publicznej obrony.

Lublin, 19 sierpnia 2015 r.

